

Shrnutí stanoviska evropského inspektora ochrany údajů k systémům pro správu osobních údajů

(Úplné znění tohoto stanoviska je k dispozici v angličtině, francouzštině a němčině na webových stránkách evropského inspektora ochrany údajů na adrese www.edps.europa.eu)

(2016/C 463/10)

Toto stanovisko zkoumá koncepci technologií a ekosystémů, které jsou zaměřeny na to, jak poskytnout jednotlivci možnost kontroly nad sdílením jeho osobních údajů („systémy pro správu osobních údajů“, zkráceně „PIMS“).

Naší vizí je vytvořit novou realitu, ve které jednotlivci řídí a kontrolují svoji on-line identitu. Naším cílem je transformovat stávající systém soustředěný kolem poskytovatele na systém zaměřený na člověka, ve kterém jsou jednotlivci chráněni před neoprávněným zpracováním jejich osobních údajů a před obtěžujícími sledovacími a profilovacími technikami, jejichž cílem je obcházení klíčových zásad ochrany osobních údajů.

Tato nová realita bude umožněna modernizovaným právním rámcem EU a možnostmi, které nabízí jeho rázné společné prosazování ze strany všech příslušných dozorových a regulačních orgánů.

Nedávno přijaté obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) posiluje a modernizuje právní rámec tak, aby zůstal účinný i v éře dat velkého objemu a posílil důvěru jednotlivců v internet a jednotný digitální trh. Nová pravidla, včetně pravidel o zvýšené transparentnosti a posílených právech na přístup k datům a na jejich přenositelnost, umožňují uživatelům větší kontrolu nad jejich údaji a mohou také přispět k efektivnějšímu trhu s osobními údaji, a to ve prospěch spotřebitelů i firem.

V nedávné době jsme vydali stanovisko k účinnému prosazování základních práv v éře dat velkého objemu. To zdůrazňuje současné tržní podmínky a obchodní praktiky, které vytvářejí překážky pro efektivní uplatňování práv jednotlivců na ochranu jejich osobních údajů i jiných základních práv, a vyzývá k posílení koordinovaného a jednotného prosazování pravidel hospodářské soutěže, ochrany spotřebitele i zákonů na ochranu osobních údajů. Doufáme, že toto zintenzivněné prosazování poslouží k vytvoření takových tržních podmínek, v nichž služby přivětivé k ochraně soukromí mohou prospívat. Přístup v tomto stanovisku se zaměřuje na posílení základních práv v našem digitálním světě a současně na otevření nových příležitostí pro podniky, aby mohly rozvíjet novátorské služby v oblasti osobních údajů, jež budou založeny na vzájemné důvěře. PIMS slibují nabídnout nejen novou technickou architekturu a organizaci pro správu dat, ale i důvěryhodné rámce a tudíž i alternativní obchodní modely pro sběr a zpracování osobních údajů v éře dat velkého objemu, a to způsobem více respektujícím evropské zákony o ochraně osobních údajů.

V tomto stanovisku stručně popisujeme, co jsou to PIMS, jaké problémy by mohly řešit a jak. Potom budeme analyzovat, jak mohou přispět k lepší ochraně osobních údajů a jakým výzvam čelí. Nakonec budeme identifikovat cesty, jak využít příležitosti, které nabízejí. Aby nové obchodní modely pro ochranu osobních údajů prospívaly, mohou být nezbytné dodatečné pobídky pro poskytovatele služeb, jež je nabízejí. Mělo by být zejména prozkoumáno, jaké politické iniciativy by mohly motivovat správce údajů, aby přijali tento způsob poskytování údajů. Navíc, iniciativa veřejných služeb, která by akceptovala PIMS jako zdroj údajů místo přímého sběru dat, by mohla být pro přijetí PIMS rozhodující.

Vznikající prostředí PIMS, jehož cílem je vrátit jednotlivcům a spotřebitelům kontrolu nad jejich osobními údaji, si zaslouží pozornost, podporu a další výzkum s cílem přispět k udržitelnému a etickému využívání dat velkého objemu i k účinnému uplatňování zásad nedávno přijatého nařízení GDPR.

I. PIMS: SDÍLENÍ DAT, SDÍLENÍ PŘÍNOSŮ?

1. Současné podmínky pro zpracování osobních údajů jsou často neférové vůči jednotlivcům, jejichž údaje jsou zpracovávány. Právní podmínky a technické nástroje ztěžují jednotlivcům uplatnění jejich práv a správcům umožňují omezit jejich odpovědnost. Datoví makléři, reklamní sítě, poskytovatelé sociálních sítí a další firemní subjekty mají stále komplexnější údaje o jednotlivcích, kteří se podílejí na dnešní digitální společnosti, a jednotlivci ztrácejí kontrolu nad digitální stopou, kterou po sobě zanechávají. Jednotlivci jsou předmětem cílení, profilování a hodnocení často bez jejich kontroly nebo dokonce vědomí a mohou se tudíž cítit bezmocní a potřebují nástroje, aby mohli

převzít kontrolu nad svojí identitou. Ačkoliv je jednotlivcům formálně poskytnuta nějaká forma „oznámení“ a příležitost „souhlasit“ se všeobecnými pravidly a podmínkami, často se ocitnou uvnitř systému navrženého tak, aby maximalizoval zpeněžení osobních údajů, což neponechává jednotlivcům žádnou skutečnou volbu nebo kontrolu.

2. Sdělení Evropské komise o zpracování dat velkých objemů⁽¹⁾ stanovuje plán aktivit se společným cílem ochránit osobní údaje i spotřebitele. Ten konkrétně podporuje využívání „prostorů pro osobní údaje“ jako na uživatele zaměřených, bezpečných a zabezpečených míst pro uložení osobních údajů a případně pro umožnění přístupu ostatním osobám k těmto údajům. Sdílíme názor, že by měly být podporovány novátorské digitální nástroje a obchodní modely založené na posílení postavení jednotlivce. Ty mohou umožnit, aby jednotlivci měli prospěch z takového sdílení údajů, tedy aby se účastnili na užívání a distribuci svých osobních údajů.
3. V našem stanovisku „Řešení problémů s daty velkého objemu“⁽²⁾ jsme tvrdili, že bychom měli doplnit zákonnou povinnost účinného souhlasu o reálnou, praktickou kontrolu nad osobními informacemi. Prohlásili jsme, že „namísto administrativní zátěže by se poskytnutí přístupových práv mohlo stát charakteristickým rysem služby poskytované zákazníkovi“ a že organizace založené na využití „dat velkých objemů“ by měly být „připraveny podělit se o bohatství vytvořené zpracováním osobních údajů s těmi osobami, jejichž údaje zpracovávají“. V této souvislosti jsme poznamenali, že „úložiště osobních údajů by mohla pomoci vyřešit některé obavy nad ztrátou individuální kontroly nad osobními údaji“. Nedávno přijaté obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR)⁽³⁾ posílilo zákonné požadavky na souhlas⁽⁴⁾ a zavedlo efektivní, moderní zásady ochrany údajů již od návrhu a ve výchozím nastavení⁽⁵⁾, stejně jako nové právo na přenositelnost údajů⁽⁶⁾. Aby nový rámec pro ochranu osobních údajů naplnil svůj příslib, potřebujeme praktické nástroje, které umožní jednotlivcům uplatňovat jejich práva pohodlným, uživatelsky přívětivým způsobem.
4. Toto stanovisko zkoumá nové technologie a ekosystémy, jejichž cílem je pomoci jednotlivcům ke kontrole nad sběrem a sdílením jejich osobních údajů. Tuto koncepci budeme označovat jako „systém pro správu osobních údajů“ („PIMS“)⁽⁷⁾. Koncepce PIMS nabízí nový přístup, v němž jednotlivci jsou držiteli svých vlastních osobních údajů. Může vytvořit vzorový posun v oblasti správy a osobních údajů, se sociálními a hospodářskými důsledky. Naproti tomu se současně prostředí on-line služeb vyznačuje malým počtem poskytovatelů služeb, kteří dominují trhu a zpeněžují osobní údaje uživatelů výměnou za „bezplatné“ služby. To je často doprovázeno nerovnováhou pravomocí, kdy je zákazník postaven před volbu „ber, nebo nech být“, a rovněž informační asymetrií mezi poskytovatelem služeb a uživateli, s malou nebo žádnou transparentností o tom, co se děje s jejich osobními údaji.
5. Základní myšlenkou koncepce PIMS je transformovat stávající systém soustředěný kolem poskytovatele na systém zaměřený na to, aby jednotlivce mohl spravovat a kontrolovat svoji on-line identitu⁽⁸⁾. V zásadě by lidé měli být schopni rozhodnout, zda a s kým chtějí sdílet své osobní údaje, za jakým účelem a na jak dlouho, a také tyto údaje sledovat a rozhodnout o jejich stáhnutí, když si to budou přát. Stojí za to prozkoumat, jak by PIMS mohl pomoci vyřešit některé z obav o ztrátu individuální kontroly nad osobními údaji, které byly zdůrazněny jako jedny z hlavních obav v oblasti zpracování dat velkých objemů⁽⁹⁾.

(1) Sdělení COM(2014)442 o prosperující ekonomice založené na datech: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/communication-data-driven-economy>.

(2) Stanovisko evropského inspektora ochrany údajů 7/2015: https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Opinions/2015/15-11-19_Big_Data_EN.pdf. Viz konkrétněji část 3.

(3) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) (Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 1).

(4) Viz mimo jiné čl. 6 odst. 1 písm. a), články 7 a 8 a body odůvodnění 42–43 GDPR.

(5) Čl. 25 nařízení GDPR.

(6) Čl. 20 nařízení GDPR.

(7) Mezi související pojmy patří „úložiště osobních údajů“, „prostory pro osobní údaje“ nebo „datové trezory“. V tomto stanovisku budeme používat pojem „PIMS“, protože se zdá, že nejlépe popisuje koncepci, a to obecným a srozumitelným způsobem. V rámci použití v tomto stanovisku může zkratka „PIMS“ odkazovat na pojem v jednotném nebo množném čísle: systém pro správu osobních údajů nebo systémy pro správu osobních údajů.

(8) Viz bod odůvodnění 7 GDPR: „Fyzické osoby by měly mít možnost kontrolovat své vlastní osobní údaje“. Viz také například, Doc Searls, *The Intention Economy: When Customers Take Charge* (Boston: Harvard Business Review Press, 2012).

(9) Viz např. Ira S. Rubinstein, *Big Data: The End of Privacy or a New Beginning?* International Data Privacy Law, 2013, sv. 3, č. 2.

6. Cílem tohoto přístupu je posílení základní práv v našem digitálním světě a současně otevření nových příležitostí pro podniky, aby mohly rozvíjet novátorské služby v oblasti osobních údajů, které budou založeny na vzájemné důvěře. PIMS slibují, že by mohly nabídnout novou technickou architekturu a organizaci pro správu dat, které by budovaly důvěryhodné rámce. Existuje naděje, že by mohly umožnit alternativní obchodní modely pro sběr a zpracování osobních údajů v éře dat velkých objemů, a to způsobem, který lépe respektuje evropské právo na ochranu osobních údajů.
7. V tomto stanovisku stručně popisujeme, co jsou to PIMS, jaké problémy by mohly řešit a jak ⁽¹⁾. Analyzujeme, jak mohou přispět k lepší ochraně osobních údajů a jakým výzvám čelí. Nakonec identifikujeme cesty, jak využít příležitosti, které nabízejí.

IV. ZÁVĚRY A DALŠÍ KROKY

4.1. Směrem k plnému využití příležitostí poskytovaných GDPR

54. Jak již bylo zmíněno výše, zákonodárce EU v nedávné době přijal balíček opatření pro reformu ochrany údajů, který posiluje a modernizuje právní rámec tak, aby zůstal účinný i v éře dat velkého objemu.
55. Nové GDPR, včetně pravidel o zvýšené transparentnosti a posílených právech na přístup a přenositelnost dat, by mělo poskytnout uživatelům větší kontrolu nad jejich údaji a může také přispět k efektivnějšímu trhu s osobními údaji, a to ve prospěch spotřebitelů i firem.
56. Kodexy chování a certifikační systémy, jak je stanovuje GDPR, jsou privilegované nástroje, které dávají specifickou viditelnost a roli technologiím a produktům, které – stejně jako PIMS – mohou sloužit k účinnějšímu uplatňování zákona o ochraně osobních údajů na praktické úrovni.
57. Nicméně, PIMS se setkává s velkými obtížemi při snaze o proniknutí na trh, kterému dominují on-line služby založené na obchodních modelech a technických architekturách, v nichž jednotlivci nemají své osobní údaje pod kontrolou, jak je vysvětleno v oddíle 3.9. Přejít k situaci, kdy jednotlivci budou mít efektivní možnost poskytnout poskytovateli služeb přístup k některým údajům ve svém PIMS namísto poskytování údajů přímo poskytovateli služeb, bude vyžadovat další pobídky pro poskytovatele služeb. Komise může využít iniciativ, které oznámila k datovým tokům a k vlastnictví údajů ⁽²⁾, aby prozkoumala, jaké další politické iniciativy by mohly motivovat správce údajů, aby přijali tento způsob poskytování údajů. Navíc, iniciativa veřejných služeb v rámci eGovernment, která by akceptovala PIMS jako zdroj údajů místo přímého sběru dat, by mohla být rozhodující pro přijetí PIMS.
58. Tato analýza by mohla být doplněna opatřeními zaměřenými na položení technických, společenských a hospodářských základů, včetně úsilí o standardizaci, ekonomických pobídek a podpory výzkumu a pilotních projektů.
59. Evropská unie a orgány veřejné správy členských států a projekty jimi spolufinancované jsou první místa, kde by měla být tato změna perspektivy vyzkoušena, podporována a doufejme i realizována.

4.2. Podporou PIMS a souvisejících technologií k efektivní ochraně osobních údajů

60. Dobrá regulace, i když je zásadní, sama o sobě nestačí. Jak jsme konstatovali v našem stanovisku „Řešení problémů s daty velkého objemu“ ⁽³⁾, společnosti a další organizace, které investují velké úsilí do hledání novátorských způsobů, jak využívat osobní údaje, musí používat stejně novátorské myšlení při uplatňování zásad ochrany údajů.

⁽¹⁾ Viz například zpráva o úložištích osobních dat, kterou vypracovala University of Cambridge pro Evropskou komisi: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/study-personal-data-stores-conducted-cambridge-university-judge-business-school>.

⁽²⁾ Sdělení: Digitising European Industry - Reaping the full benefits of a Digital Single Market http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-1409_en.htm.

⁽³⁾ Stanovisko EIOÚ 7/2015 citované výše.

61. Příspěvek technologií do modelu PIMS je zásadní. PIMS může sloužit k testování ochrany dat od návrhu i technologií, které je podporují. Mezi relevantní výzkumná témata, která potřebují adekvátní podporu i investice, patří: interoperabilní správa identit přátelská k ochraně soukromí; autorizační mechanismy; interoperabilita dat; zabezpečení dat a mechanismy pro automatické prosazování uzavřených „smluv“ mezi jednotlivci a dalšími stranami. To vše posíláno kryptografií a šifrováním a podpořeno dostupností levného výpočetního výkonu. Rozhodující podpora ze strany tvůrců politik, jako je Komise, pro základní a aplikovaný výzkum v těchto technologických odvětvích je nutná v této počáteční fázi tak, aby nedošlo k promeškání aktuálních příležitostí.
62. S cílem podpořit výzkum a vývoj i zavádění na trh v oblasti PIMS doporučujeme, aby Komise naplánovala případnou součinnost s ostatními oblastmi strategie jednotného digitálního trhu, jako je například cloud computing a internet věcí. Tímto způsobem by mohly být realizovány pilotní projekty, které by mohly navrhnout a otestovat interakci cloudových služeb a internetu věcí s PIMS.

4.3. **Jak bude evropský inspektor ochrany údajů podporovat tuto debatu**

63. EIOÚ si klade za cíl přispívat k podpoře soukromého i veřejného úsilí ve výše popsanych směrech. Budeme i nadále podporovat diskusi, mimo jiné prostřednictvím pořádání akcí/seminářů, například s cílem identifikovat, podporovat a propagovat osvědčené postupy ke zvýšení průhlednosti a kontroly uživatele a také prozkoumat možnosti nabízené PIMS. Budeme i nadále usnadňovat práci sítě Internet Privacy Engineering Network (IPEN) jako interdisciplinárního znalostního centra pro techniky a odborníky na ochranu soukromí. V této souvislosti budeme i nadále poskytovat platformu pro vývojáře a propagátory PIMS, aby mohli užívat výhod výměny informací s odborníky na jiné technologie a ochranu osobních údajů.

V Marrákeši dne 20. října 2016.

Giovanni BUTTARELLI

evropský inspektor ochrany údajů
